

PAPER DETAILS

TITLE: ÖĞRENCİ MERKEZLİ EGİTİMDE ÜRÜN SEÇKİ DEĞERLENDİRME DOSYASI

AUTHORS: Çavuş SAHİN

PAGES: 124-140

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31423>

ÖĞRENCİ MERKEZLİ EĞİTİMDE ÜRÜN SEÇKİ DEĞERLENDİRME DOSYASI

Çavuş ŞAHİN*

ÖZET

Bu çalışmada öğrenci merkezli eğitimde ürün seçki değerlendirme dosyalarının önemi vurgulanmıştır. Daha modern eğitim anlayışı sebebiyle, eğitim sistemimizde öğrenci merkezli eğitimin yaygınlaştırılması yönünde adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu sebepten dolayı, eğitim sistemimizdeki ölçme ve değerlendirme yöntemlerine alternatif yöntemler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bunlardan biri de, ürün seçki değerlendirme dosyalarıdır. Ürün seçki değerlendirme dosyaları, öğrencilerin çabalarını, gelişmelerini ve başarılarını bir ya da daha fazla müfredat programında sergilenen çok amaçlı koleksiyondur.

Anahtar kelimeler: Öğrenci, öğretmen, ürün seçki değerlendirme dosyası, öğrenci merkezli eğitim,

Product Choice Evaluation Portfolio in Student-Centered Education

ABSTRACT

This study is intended to consider product choice evaluation portfolio in student-centered education. Modern understanding in education requires student-centered education to be widespread. In this process of change, alternative methods have been tried to be developed in assessment and evaluation. One of the changes is product choice evaluation portfolio. Product choice evaluation portfolio is a multi-purpose collection used to record effort, development and success of students.

* Dr. , Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği A.B.D.csahin@atauni.edu.tr.

Key words: *Student, teacher, product choice evaluation portfolio, student centered education.*

1. GİRİŞ

7. ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında; 21. yüzyılda Türk toplumunun profili “düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, bilgiyi yaratıcı bir şekilde kullanabilen, bilgi çağı kimliğine uygun, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, kendini tanımaktan ve açıklamaktan korkmayan bireyler” şeklinde belirtilmiştir. Öğrenci profili ise, “... bilimsel ve akılcı düşünme becerisine sahip, araştırmacı ve sorgulayıcı, bilgiyi ezberleyen değil bilgiye ulaşabilen, bu bilgiyi kullanıp paylaşabilen, iletişim kurma becerisine sahip, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilen, kendini gerçekleştirmiş ve bunun yanı sıra insanlığın ortak değerlerini de sahiplenmiş, yaratıcı, üretken, takım çalışmasına yatkın, öğrenmeyi öğrenmiş ve yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş” bireyler olarak tanımlanmışlardır (<http://www.earged.meb.gov.tr/mlo/ome.htm>).

Bu profiller doğrultusunda günümüz eğitim kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır. Eğitim, çocuğun kendi imkanlarının, yeteneklerinin sınırları içinde gelişmesini sağlayacak amaçlı, bilinçli, planlı bir yaşantıdır (Ercan, 1995:3). Bir başka tanımda eğitim ise, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak ifade edilmektedir (Ertürk, 1984:12).

Birbirine benzer kalıplaşmış bireylerin ve bu türden beyinler üreten eğitim sistemlerinin artık ihtiyaçları karşılamadığını fark eden ve bu sistemleri sorgulamaya başlayan toplumlar, okul kavramını tüm öğeleri ile birlikte yeniden gözden geçirmekte, eğitime ve okula yeni anlamlar yüklemektedirler. Günümüzde öğretme ve öğrenmeyi tasarlama; bilgiyi almaktan ziyade öğrenmeyi öğrenmeye; geleneksel öğrenmeden etkili öğrenmeye, öğretmen merkezli öğrenci merkezliye, önceden tanımlanan katı eğitim programından esnek ve değişik öğrenme yaşantılarına, bütün sınıf öğretiminden küçük grup ya da bireysel öğrenmeye doğru değiştirilmektedir (Siu, 1999:26-28; Lipton ve Hubble, 1998:11).

Bu amaçların bir araya gelmesiyle oluşan yaklaşımlardan birisi de öğrenci merkezli eğitimidir. Öğrenci merkezli eğitim, öğrencinin ön plana alınarak irdelendiği ve öğrenciye görelilik ilkesinin uygulandığı bir eğitim yaklaşımıdır. Diğer bir tanıma göre de, öğrenci merkezli eğitim, öğrencilerin ilgilerini, isteklerini, becerilerini ve ihtiyaçlarını dikkate alacak biçimde öğretim hayatlarının düzenlenmesidir.

Günümüz eğitimin başlıca özelliklerinden biri öğrenciyi merkeze almasıdır. Buna göre eğitimde bütün dikkatler öğrencinin üzerinde toplanmakta ve öğrenci eğitimin odak noktasında yer almaktadır (Kıncal, 2004:108; Büyükkaragöz ve Çivi, 1999:46; Hesapçıoğlu,1994:147). Öğrenci merkezli eğitime bu özelliğin kazandırılmasında önemli rolü olan John Dewey, öğretimde çocuğun psikolojik özelliklerinin esas alınması görüşünü temel alarak öğrenciye göre öğretim ilkesini geliştirmiş ve bu ilkenin en önemli öğretim ilkesi olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Böylece bu ilke öğretimde uygulamaya geçirilmiştir.

Öğreneni merkeze alan etkinliklerin ağırlıklı olarak kullanıldığı sınıflarda, bireyler kendi kendine öğrenme olanağına kavuşmaktadır. Öğrenmeyi öğrenme, problem çözme becerisini kazanma anlamında düşünülmektedir. Öğrenciler, öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarına etkin biçimde katılmaktadır (Koç,2000:13). Bu konuda Özdemir ve Yalın (1999:76) da bunlara paralel görüş belirtmişlerdir. Buna göre, öğrenci merkezli eğitimde, öğrenci, sınıf ve laboratuardaki faaliyetlerin merkezidir. Konu ikinci derecede önemlidir. Olgular ve bilgiler zamanla değişebilir. Kavramlar ve ilkeler ise kalıcıdır. Öğrenci; hayat, iş, aile ve toplum ilişkileri, ulusal ve ihtiyaçlara yönelik, bazı temel kavram ve ilkeleri anlamak ve kabul etmek zorundadır. Öğrenci, sağlam bir kavram ve kurallar temeline sahip olduğunda, yeni edindiği bilgileri her zaman bu temel kavram ve ilkeler çerçevesinde özümseyecek, yaşam boyu öğrenmeye katılmış olacaktır. Öğrenci merkezli eğitim için ilk koşul, öğrencilerin özelliklerini tanımadır. Öğrenciler birçok yönden farklılıklar göstermektedirler. Örneğin;

Olguları ve/veya ilişkileri kavrama/hatırlama yeteneği,
Fiziksel, duygusal ve sosyal olgunluk,
Öğrenme arzusu,
Yapacağı şeye konsantre olabilme yeteneği,
Bireysel ve/veya grupla çalışma yeteneği,
Kas koordinasyonu,
Okuma ve dinleme yeteneği,
Kendini sözlü ve/veya yazılı etme yeteneği,
Fiziki veya somut şeylere bağlılık ve/veya soyutlama ve
genelleştirme yeteneği,

Öğrenme hızı veya kapasitesi.

Öğretmen, öğrencilerin bu özelliklerini tanır ve dikkate alırsa, öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tür ve hızda öğrenebileceğine inanan, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşünceyi geliştirdiğini kabullenebilir.

Bütün bunlar dikkate alındığında, öğrenci merkezli eğitim anlayışında öğretmen ve öğrencinin rolü yeniden tanımlanmaktadır. Buna göre öğretmen ve öğrenci nasıl olmalıdır? sorusu akıllara gelmektedir. Öğrenci merkezli eğitim anlayışına sahip olan öğretmen;

Eğitimle ilgili yeni yaklaşımları takip eder ve eğitim sürecine yansıtır,

Gelişen teknolojiyi takip eder ve kullanır,

Eğitim sürecinde rehber yönlendirici konumundadır,

Eğitim için uygun ortam hazırlığını öğrencinin derse etkin katılımını sağlayacak şekilde düzenler,

Alternatif değerlendirme yöntemlerini kullanarak, değerlendirmeyi sürece yayar,

Öğrencilerin öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında bağ kurmalarına yardımcı olur,

Öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat eder, saygı duyar ve onların ön öğrenimlerine, zekalarına, öğrenme türlerine uygun seçenekler sunar.

Kendi konuşma süresini azaltarak, öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri için onlara daha fazla zaman verir. Kalabalık sınıflarda grup çalışmaları yaptırarak bunu sağlayabilir,

Öğrencilerin, öğrenme süreci içerisinde yaptıkları hataları doğal karşılar ve bu hataları öğrencinin gelişimini hızlandırmak için kullanır.

Bunlara ilaveten öğrenci merkezli eğitim anlayışına sahip olan öğretmen, öğrencilerin sadece zihin gelişimleri ile değil, duygusal ve sosyal gelişimleri ile de ilgilidir. Bu sebeple, öğretim etkinliklerinde bir konunun öğretiminden çok, bireyin kişilik gelişimini göz önünde bulundurur (Erkan, 1999:35-36; Yeşilyaprak, Güngör ve Kurç,1999:27; Kuzgun,1992:56). Kendi kendine öğrenmeyi sağlayan öğrenen merkezli öğretim faaliyetini saptayabilmek için öğrenme ilkelerini bilmenin tek başına yeterli olamadığı da düşünülmektedir.

Öğrenci merkezli eğitim anlayışında öğrenci ise, öğrenme sürecinde, yeni bilgileri zihninde yapılandırırken, önceden edindiği bilgileri gözden geçirir. O konu hakkında neyi bilip bilmediğini belirler. Yeni bilgiler edinme aşamasında gözlem, deney, uygulama, araştırma, inceleme vb. yaparak öğrenmeyi sürdürür.

Aşağıda, öğretmen merkezli eğitim ile öğrenci merkezli eğitimin karşılaştırılması verilmiştir. Titiz'in Dwyer'e dayanarak oluşturduğu karşılaştırma şöyledir:

	<u>Öğretmen Merkezli Eğitim</u>	<u>Öğrenci Merkezli Eğitim</u>
Sınıftaki faaliyet	*Öğretici	*Etkileşimli
Öğretmenin rolü	*Bilgi verici	*Katılımcı
	*Daima uzman	*Bazen öğrenici
Öğrencinin	*Dinleyici	*Katılımcı

rolü	*Daima öğrenci	*Bazen uzman
Ders	*Bilgiler	*İlişkiler
ağırlığı		
Bilgi	*Hatırlama-ezber	*Sorgulama ve buluş
kavramı	*Bilginin birikmesi	*Bilgilerin yeni bilgilere dönüşümü
Başarının	*Miktar	*Kalite
göstergesi		
Ölçme	*Normlara göre oluşmuş portfolyo	*Ölçütlere göre oluşmuş çeşitli teknikleri içeren çoktan seçmeli kalemler
Teknoloji	*Tekrar ve	*İletişim
kullanımı	uygulama	*Katılım *Bilgiye erişim *İfade

(Titiz, 1998:115)

Eğitim hangi araçlarla, hangi ortamda yapılırsa yapılsın, öğretmen, eğitimin olmazsa olmaz öğelerinden birisi olarak varlığını korumaktadır. Yeni eğitim ortamında öğretmenin rolü ve sorumlulukları da yeni boyutlar kazanmaktadır. Bu ortamlarda öğretmen, öğrenci merkezli eğitim yaklaşımını benimsemek ve uygulamak durumunda olduğunu bilmektedir. Öğretmen, eğiticilik özelliğini korumakla birlikte öğretme etkinliğinde farklı görevler de üstlenmektedir. Yeni programlarda öğretmen, bilgi birikimini aktarmaktan çok yönlendirici, öğrencilere neyi, nerelerden ve nasıl öğrenebileceğini, hangi eğitim araçlarından nasıl yararlanacaklarını göstermektedir. Buna ilaveten öğretmen hazırladığı planlar doğrultusunda öğrencilerin motivasyonunu sağlayacak farklı yöntemleri uygulamak, yöntemlerin uygulanmasında karşılaşılan sorunları çözmek, öğrencilerin beceri, eğilim, öğrenme hızlarını öğrenerek bunlara uygun öğretim programları düzenlemek, bunları uygulamak ve sonuçlarını değerlendirmek durumundadır.

Öğrenci merkezli eğitimde daha fazla kullanılan ürün seçki değerlendirme yaklaşımı tüm dünyada artan bir oranda standart ölçme ve değerlendirmenin karşısında çok başarılı bir alternatif olarak yer almaktadır. Bundan dolayı da öğrenci merkezli eğitimde kullanılmaya başlanmıştır.

II. ÜRÜN SEÇKİ DEĞERLENDİRME DOSYASI

Öğretimi planlamanın son aşaması değerlendirmedir. Öğretmenler, öğretim sürecine başlamadan önce değerlendirmeyi nasıl yapacakları konusunda karar vermiş olmalıdır. Öncelikle öğretmen, değerlendirmeyi hangi amaçla yapacağını belirlemelidir. Değerlendirme, öğrenci yeteneklerini belirleme, zamanla oluşan gelişmeyi belirleme, öğrencileri başarılarına göre sıraya koyma, öğrenme güçlüklerini tanımlama, öğrenme düzeyini belirleme ve not verme gibi amaçlarla yapılabilir. Öğretmen değerlendirme amaçları doğrultusunda test hazırlayabilir, gözlem yapabilir, öğrencilerle görüşmeler yapabilir, anket düzenleyebilir ve öğrencilere çalışmalar yaptırabilir (Gözütok, 2000:37-38).

Değerlendirme, öğrenci performansına ilişkin yargıda bulunma süreci olup, bu yargı için gerekli olan veriler ölçme yoluyla sağlanır. Değerlendirme, akademik başarının ölçülmesinden ibaret değildir. Bazen öğrencinin halihazır performansı ile, sonuç olarak elde edilecek üründen daha fazla ilgilenilecektir (Moore, 2000:88). Zaten değerlendirme öğretim süreci boyunca sürer. Değerlendirme, öğretim öncesi, öğretim süreci ve öğretim sonrasında yapılmaktadır. Öğretim öncesi, öğrenci özellikleri, becerileri ile yöntem ve materyaller arasındaki uyumun değerlendirilmesidir. Öğretim süresince, kazanılması istenilen becerinin öğrenci tarafından uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesidir. Öğretim sürecinin tamamlanması, öğretimin sonu değil, bir sonraki öğretim sürecinin başlangıç noktasıdır.

Son yıllarda öğrenci değerlendirme kriterlerinin seçiminde genel eğilim, kişilik ile ilgili kriterlerden çok, ürünlerle ilgili kriterlerin kullanılması yönündedir. Bunun nedeni de, kişilikle ilgili yapılan kriterlerin

ortak bir sonucunun olmamasıdır. Kişinin ulaştığı hedeflere ve sonuçlara göre değerlendirildiği sistemlerde ise öğrenci ürünlerini değerlendirme kriterleri daha somuttur. Görülebilir, ölçme standartlarının belirlenmesi daha kolay özelliklerden oluşmaktadır (Erdoğan, 1991:20; Uyargil,1994:38).

Aynı şekilde günümüz program gelişimi, öğretim yöntemlerinin öğretmen merkezli den öğrenci merkezliye doğru yönelişiyle çok büyük değişimler göstermiştir. Geleneksel ölçme-değerlendirme teknikleri, değişen ve geliştirilen bu program ve öğretim teknikleriyle farklılıklar göstermektedir. Bunun sonucu olarak da eğitimciler öğrencilerin gelişimini değerlendirmek için alternatif yollar aramaya başlamışlardır. Öğrenci merkezli eğitimde, ürün seçki değerlendirmeye özel bir önem verilmektedir. Çünkü değerlendirme, öğrenme-öğretme sürecinin her aşamasında hem öğrenciye hem de öğretmene önemli bilgiler sağlamaktadır. İlgi ve yeteneklerine uygun öğrenme amaçlarına ulaşmak için bir rekabet ortamı yaratıldığında ve bu ortamda desteklendiklerini hissettiklerinde öğrenciler daha etkili bir şekilde öğrenebilirler. Bu nedenle, öğrencinin mevcut bilgi ve becerileri kadar, zihinsel yönde zayıf ve güçlü olduğu yönlerinin belirlenmesi, onların güçlük düzeyine uygun öğrenme materyallerinin seçilmesi için önemlidir (<http://www.geocities.com/firatyuceltr/OrgMerEgt.doc>).

Öğrencinin öğrenme materyallerini anlayıp anlamadığının sürekli değerlendirilmesi, hem öğrencilere hem de öğretmenlere amaçlara ulaşma süreci hakkında geri bildirimler sağlayabilir. Öğrencinin öğrenme sürecinin ve öğrenme ürünlerinin standart değerlendirme araçları ile değerlendirilmesi daha çok öğrencinin başarı düzeyi hakkında bilgi vermektedir. Bununla beraber, öğrencinin performansının değerlendirilmesi, amaçlara ulaşip ulaşmadığını değerlendirmede bir başka bilgi kaynağı olabilir. Öğrencilere eğer ki, süreci değerlendirme fırsatı verilirse, bu onların kendilerini değerlendirme ve kendi kendilerine öğrenme becerilerini artırmada yardımcı olur. Bu uygulama, aynı zamanda onların öğrenme motivasyonlarını artırabilir (Güven, 2000:74-79). Bütün bunlar dikkate alınırsa öğrenme,

öğrenme ilkesine bağlı olarak değerlendirilebilir. Buna en uygun değerlendirme yaklaşımlarından biri de ürün seçki değerlendirme dosyası yaklaşımıdır. O halde ürün seçki değerlendirme dosyası nedir?

A. Ürün Seçki Değerlendirme Dosyası Nedir?

Öğrenci ürün seçki değerlendirme dosyasının farklı tanımları yapılmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir. Öğrencilerin çabalarını, gelişmelerini ve başarılarını bir ya da daha fazla müfredat programında sergilenen çok amaçlı koleksiyondur (Paulson,1991:60-63). Öğrenen kişinin çabalarını, ilerlemelerini ve performansını ortaya koyan çalışmaların tümüdür (Ediger, 1996:45). Öğrenciye ve başkalarına öğrencinin bir veya daha fazla alandaki başarılarını sunmak üzere amaçlı olarak öğrenci çalışmalarının yansıtılmasıdır (Arter and Spandel, 1991:124). Hedefi belirlenerek toplanan çalışmaların tümüdür (Collins, 1992:460). Daha geniş anlamda öğrenci ürün seçki değerlendirme dosyası, öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren başarılarının koleksiyonudur. Öğrencinin gelişimini, velinin ve öğretmenlerinin izleyebilmesine olanak sağlayan bir çalışmadır. Sınıf içi etkinliklerin bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan ürün, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemi olarak düşünülebilir. Öğrenci ürün seçki değerlendirme dosyaları aşağıdakileri içermelidir:

- *Seçilmiş içeriklerde öğrenci katılımı,
- *Seçme için kriterler,
- *Değerlendirmek için kriterler,
- *Öğrencinin kendini yansıtabilmesi
- *Öğrenciler tarafından hazırlanmış ödevler, alıştırma, problemler ve stratejiler,
- *Video kasetleri, CD'ler, fotoğraflar, resimler, diyagramlar,
- *Projeler, öğrenci mektupları,
- *Değerlendirme araçları,

- *Öğretmen kontrol listeleri,
- *Öğrencilerin en iyi örnekleri,

B. Ürün Seçki Değerlendirme Dosyası Niçin Kullanılır?

Öğrencilerin ana müfredata hakimiyetini gözlemekle ilgili olan bu yeni dönem performans değerlendirilmesinde, öğrencilerin becerilerini ve bakış açılarını gözler önüne sererek değerlendirme sürecini geliştirebilir. Öğrenme-öğretme sürecinde değişimi ve büyümeyi yansıtabilir. Ayrıca öğrenci, öğretmen ve aileyi teşvik edebilir. O halde öğretmen ürün seçki değerlendirme dosyalarını hangi amaçlarla kullanabilir? Bunlar da şu şekilde sıralanabilir:

- *Kendi kendine doğrudan öğrenmeyi teşvik etmek,
- *Öğrenilen şeyin gözlemine büyütebilmek,
- *Öğrenme hakkında öğrenmeyi teşvik etmek,
- *Belirlenmiş sonuçlarla ilgili ilerlemeyi gösterebilmek,
- *Değerlendirme için bir kesişim noktası belirleyebilmek,
- *Öğrencilerin öğrenci olarak kendilerini değerlendirebilmeleri için bir yol sağlamak,
- *Konuşma, okuma, yazma ve düşünme becerileri arasında bağlantı kurmalarını sağlamak.

C. Öğrenci Ürün Seçki Değerlendirme Dosyalarının Gelişim Safhaları Nelerdir?

Öğrenci ürün değerlendirme dosyalarının safhaları genelde üç aşamada yapılmaktadır. Bunlar, organizasyon ve planlama, ürünü toplama ve yansıtmadır.

1. Organizasyon ve Planlama: Bu, başlangıçtaki ürünlerin gelişiminin safhası öğrenciler ve öğretmenler açısından karar vermeyi gerektirir. Sürecin başlangıcındaki gerekli soruları araştırarak, öğrenciler ürünlerinin aracılığıyla kendi gelişimlerini anlayabilirler. İşte, öğretmen için anahtar diyebileceğimiz sorular şunlar olabilir.

*Bu sınıfta ne öğrendiğimi yansıtmak için zamanları, materyalleri vb. nasıl seçerim?

*Topladığım materyalleri, parçaları nasıl düzenlerim ve sunarım?

*Topladığım ürünler nasıl korunacak ve saklanacaktır?

2. *Ürünü Toplama:* Bu süreç öğrencilerin eğitim deneyimlerini ve amaçlarını yansıtan anlamlı materyal ve ürünlerin toplanmasını içerir. Bu süreçte onun için tespit edilen amaç ve niyetler üzerine dayalı resimlerin içeriği hakkında kararlar alınmalıdır. Ürünlerin toplanması ve toplanan ürünlerin neyi içerebileceği çeşitli faktörlere bağlıdır. Bunlar;

*Özel konu sorunu,

*Bir öğrenme süreci, yada

*Özel projeler, temalar yada üniteler.

Ürünü toplamadaki tüm seçimler, kriterler ve değerlendirme için tespit edilen standartları açık bir şekilde yansıtmalıdır.

3. *Yansıtma:* Mümkün olan her yerde, öğrencilerin öğrenme gelişimi ve onların yetenekleri ve bilgilerinin gelişim yansımaları bunun kanıtı olmalıdır. Bu yansımalar, öğrenme düzeylerini, yansıtıcı yolculuklarını, düşünme gelişimlerini ve deneyimlerini oluşturabilir. Üstelik, ürünlerdeki ifade edilen düşünme, gelişmeler ve ürünler üzerindeki öğretmen yada veli yansımaları uygun olan her yerde de içermelidir.

D. Öğrenci Ürün Seçki Değerlendirme Dosyalarının Özellikleri Nelerdir?

Öğrenci ürün seçki değerlendirmenin özellikleri çok yönlü bir işlem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar:

* Ürüne göre, öğrencinin gelişimini gözlemek için biçimleyici olduğu sürece devamlı ve süreklidir.

* Çok boyutludur. Yani öğrencilerin öğrenme işlemlerinin farklı yönlerini yansıtan çok çeşitli işlemleri gösterir.

* Ürüne göre, öğrencileri gözlerken problemlerini çözme ve yaklaşımları ortaya koyan özellikleri taşımalıdır.

* Farklı değerlendirme araçlarının farklılığını gösteren çalışmaları içermelidir.

* Öğrencinin tüm zamanını kapsayan çalışma örneklerini içerir.

* Öğrenme deneyimlerine bağlı öğrencilerin performanslarına odaklandıkları gibi onların davranışları, yetenekleri ve bilgilerinden elde ettikleri kazanımlara da odaklanmalıdır.

Öğretmen ile öğrencinin birlikte seçtikleri ürünler öğrencilerin en iyi çalışmalarını içermelidir. Sadece tanımlanmış iş içermemelidir. Aynı zamanda öğrenciler tarafından yapılan analizleri ve düşünceleri de içermelidir (Paul,1995:35-37).

E. Öğrenci Ürün Seçki Değerlendirme Dosyalarının Kullanılmasının Nedenleri Nelerdir?

Öğrenci ürün seçki değerlendirme dosyalarının kullanılmasının birçok nedenleri vardır. Bunlar;

*Eğitimle ölçme arasında kopukluk olmasını önler,

*Tasarımı oldukça kolaydır. Yeni öğretme becerilerinin gelişmesini destekler,

*Doğrudan gözlenebilir,

*Tüm öğretilenlerin belgelerini içerir.

*Öğretmen, öğrenci ve aile arasındaki iletişimi artırır,

*Gelişimsel bir bakış açısı sağlar,

*Öğrencinin çaba göstermeye değer öğrenme çıktılarını destekler.

Hedefleri aydınlatır, öğrencilerin yeteneklerinin profilini verir,

*Öğrencinin gelişme için gösterdiği çabayı yansıtır,

*Çeşitli beceri alanlarını kapsar,

*Öğrencinin kendi öğrenmesinin farkında olmasını sağlar,

*Farklı niteliklere sahip öğrencilerden oluşan bir sınıfta, bireyselliğin yitip gitmesini engeller. Etkin ve bağımsız öğrenciler geliştirir.

Öğrenciler ürün seçki değerlendirme dosyası seçeneklerini belirlemeli ve kanıtlamalı, öğrenme hedeflerini saptamalıdır.

*Öğrenme ve başarı için gerekli güdülenmeyi sağlayabilir,

*Güdülenme sonunda öğrencilere, başarılarını kanıtlama gücü ve yetkisi verir,

*Öğretmen ve öğrenci iletişiminin gelişmesine fırsat verir,

*Öğretmene, her öğrencisini tanıma fırsatı verir.

Öğrenme hedeflerinin birlikte saptanması ilişkiyi geliştirir (<http://www.earged.meb.gov.tr/mlo/ome.htm>).

F. Öğrenci Ürün Seçki Değerlendirme Dosyalarında Öğretmen, Öğrenci ve Velinin Görevleri Nelerdir?

Ürün seçki değerlendirme dosyası, öğretme ve öğrenme aracı olarak temel bilgilerin oluşturulmasında ve araştırma alanlarında kullanılmaktadır (Slater, 1994:371). Öğretmenler öğrencilerin ürünlerini değerlendirmelerinden sonra, elde edilen verileri gelecekteki eğitim hedeflerinin daha kolay ve daha gerçekçi belirlenmesinde kullanırlar. Bu şekilde öğrencileri motive etmeye, öğrenme sorumluluğunu almaya, düşünme ve yazmada gelişmelerine yardımcı olmaya çalışır (Murphy and Smith, 1990:25).

Öğrenci ürün seçki değerlendirme dosyaları sınıf ve sınıf dışı etkinliklerin bir parçası olarak öğretmen, öğrenci ve velilere önemli görevler düşmektedir. Ürünlerin değerlendirilmesinde öğretmene, öğrenciye ve velilere daha geniş bir alanda gözlemleme şansı verebilir. Her üç grup da, öğrenci gelişimini değerlendirebilmeleri için risk almayı, problemlere karşı çözümler üretmeyi ve performansları hakkında hüküm vermeyi öğrenirler. Bunları uygulayan her üç grubun rolleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Öğretmen; öğrencilere rehberlik eder, ürün dosyasının kapsamında neler olacağı konusuna ışık tutar, hangi ürünün dosyaya dahil edileceğine öğrenci ile birlikte karar verir. Öğretmen bu rollerini yerine getirebilmesi için şu soruları kendisine yöneltir.

*Hangi alanlarda öğrenci gelişiminin değerlendirilmesi ve değer biçmedeki bugünkü yaklaşımlarımızda gerekli olan bilgi yada araçların eksikliğini duyuyor muyuz?

*Özel bir zaman periyodu süresince, esas müfredat programının temelini oluşturan kritik davranışlar ya da davranışsal göstericiler nelerdir?

*Öğrenciler belirlediğimiz yetenekleri ve gerekli bilgileri öğrenirken, hangi gözlenebilir davranışlar onların öğrenmelerinin kanıtını bize verebilecek?

*Öğrencinin gerekli bilgi ve donanımları edinmesinin kanıtını sağlamak için başlıca aktiviteler nelerdir?

*Hem bireysel ürün elementlerini hem de bir anlık ürünleri nasıl derecelendirebiliriz? Örneğin, Öğrenme-öğretme sürecinde değerlendirme anahtarına ya da kontrol listesine sahip miyiz?

*Öğrencilerin ürünlerini daha da geliştirebilmelerini garanti altına alabilir miyiz?

*Bu sürece velileri nasıl katabiliriz?

*Ürün değerlendirme sürecinde sözlü iletişim becerilerini (sunuşlar, diyaloglar, görsel-işitsel gösteriler vb.)nasıl tamamlayabiliriz?

Öğrenci, dosyaya hangi ürünü dahil edeceğini belirler, hazırlanan kriterlere göre kendi değerlendirmesini yapar. Veli ise, dosyanın öğretmen için anlamını, müfredatın bir parçası olarak nasıl kullanıldığını, öğrenciler için önemini ve değerlendirmenin bir parçası olarak nasıl kullanıldığını çok iyi kavrayarak öğretmene ve öğrenciye yardımcı olur (IRI/Skylight Publishing, Inc.).

III. SONUÇ

Türk eğitim sisteminin geliştirilmesi ve öğrenci başarısının nitelik olarak artırılmasında öğrenci merkezli eğitim uygulamalarının önemli bir yeri vardır. Okul ve eğitim sisteminin merkezine öğrenciyi yerleştiren bu yaklaşım, eğitimin hedeflerini öğrencilerin bireysel gelişimleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırmaktadır. Bu yapılandırma çerçevesinde, öğretmen öğrencileri arasındaki bireysel farklılıklara karşı duyarlı olmalıdır. Öğrencilerin genel ve özel yeteneklerini, ilgi ve tutumlarını, değer yargılarını

ve alışkanlıklarını tanımaya ve öğrenmeyi onlar için ilgi çekici bir yaşantı haline getirmeye çalışır. Bütün bu anlayışı benimseyebilmek ve uygulayabilmek için öğrenci ürününün iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

Ürün seçki değerlendirme dosyası tüm dünyada artan bir oranda standart ölçme ve değerlendirmenin karşısında çok başarılı bir alternatif olarak yer almaktadır. Ürün seçki değerlendirme dosyası, öğrenciye ait bir çalışma olduğundan en önemli aşama, öğrencinin ürün seçki değerlendirme dosyasına hangi çalışmaları dahil edeceğinin belirlenmesidir. Ürün dosyası çalışmalarına girecek olan çalışmaların belgelenmesi çok önemlidir. Bu dosya, öğrenme işleminin tüm yönlerini ve aşamalarını sergiler. Öğrencilerin özel bilgi yada yeteneklerde nasıl kaynaştığını ve hem de ileri düzeyde nasıl ilerlediğini gösterir. Ürün seçki değerlendirme dosyasının hazırlanmasında öğretmenin ilk olarak öğrencilere ürün dosyalarının amacını anlatır. Ürünlerin değerlendirilmesi açısından da önemli olduğunu ifade ederek öğrencilerin motivasyonunun tam olmasını sağlar. Çalışmanın konusu ve zaman dilimi belirlendikten sonra öğretmen çalışmanın ilk adımı olarak öğrencilerin konuyla ilgili materyal toplamasını ister. Bu şekilde konu üzerindeki değişik bakış açıları öğrenciler tarafından görülmüş olur ve toplanan materyallerin hedeflere uygun şekilde değerlendirilmesi gerçekleşir. Tabi bu işlemlerin sistematik bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Ürün seçki değerlendirme dosyasını hazırlayan öğretmenlere aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Öğretmen;

* ürün seçki değerlendirme dosyasını sınıfa sunarak herkesin değerlendirmesine olanak sağlamalıdır.

* öğrenci ürünlerinin değerlendirilmesinde hem öğretmen hem öğrenci hem de veli için dereceleme ölçeği, kontrol listesi ya da öz değerlendirme ölçekleri hazırlamalıdır.

* öğrencilere ürün seçki değerlendirme dosyasıyla ilgili geri bildirim vermelidir.

* ürün seçki değerlendirme dosyalarını benimseyerek ürünleri çevresiyle paylaşmalıdır.

* ürün seçki dosyasına, öğrencilerin sorgulayıcılıklarını ve problem çözme yeteneklerini geliştiriciliklerini ortaya koyan ürünler koymalıdır.

* ürünleri objektif olarak değerlendirmelidirler.

KAYNAKLAR

- Arter, J., and Spandel, V. (1991). *Using Portfolios of Student Work in Instruction and Assessment*, Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.
- Büyükkaragöz, Savaş ve Cuma Çivi (1999). *Genel Öğretim Yöntemleri*, 10.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- Collins, A. (1992). "Portfolios for Science Education", *Science Education*, 76, 4, 451-463.
- Ediger, M. (1996). "Portfolios, Pupils and the Teacher", *Education Quarterly*, 25, 1, 45-55.
- Ercan A. Rahmi (1995). *Eğitimde Biz ve Çocuklarımız*, Tekışık Yayıncılık, Ankara.
- Erdoğan, İlhan (1991). *İşletmelerde Personel Seçimi Ve Başarı Değerlendirme Teknikleri*, İ. Ü. İşletme Fakültesi Yayınları:28, İstanbul.
- Erkan, Serdar (1999). *İlköğretimde Rehberlik*, (Editör:Yıldız Kuzgun), Nobel Yayınları, Ankara.
- Ertürk, Selahattin (1984). *Eğitimde Program Geliştirme*, Yelken Tepe Yayınları:4, Ankara.
- Gözütok, Dilek (2000). *Öğretmenliği Geliştiriyorum*, Siyasal Yayınları, Ankara.
- Güven, Kamil (2000). "Öğrenci Merkezli Eğitim ve Öğretmenin Temel Psikolojik İlkeleri:Okulların Yeniden Düzenlenmesi İçin Bir Çerçeve", *Türk Psikoloji Bülteni*, Sayı:19:74-79, Aralık-2000.
- Hesapçıoğlu, Muhsin (1994). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, 3.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- <http://www.earged.meb.gov.tr/mlo/ome.htm>
- <http://www.geocities.com/firatyuceltr/OrgMerEgt.doc>
- IRI/Skylight Publishing, Inc.

- Kıncal, Remzi (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Koç, Gürcü (2000). "Öğrenme Faaliyetlerini Planlarken Öğrenciyi Merkeze Alma Konusunda Karşılaşılan Güçlükler", *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı:3, Ocak 2004.
- Kuzgun, Yıldız (1992). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Lipton, Laura & Deborah Hubble (1998). More Than 50 Ways to Learner Centered Literacy. <http://www.business1.com/IRI-SKY/Literacy/1c1.htm>.
- Moore, Kenneth D. (2000). *Öğretim Becerileri*. Editör: Ersin Altıntaş, (Çev:Nizamettin Kaya), Ankara.
- Murphy, S., and Smith, M. A. (1990). "Talking about Portfolios", *The Quarterly of the National Writing Project*. 12, 1, 3, 24-27.
- Özdemir, Servet ve Yalın, H. İbrahim (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, 2.Baskı, Nobel Yayınları, Ankara.
- Paul, S. George (1995). "What Is Portfolyo Assesiment Really and How Can I Use It in My Classroom?", Gainesville, FL, *Teacher Education Resources*, pp:35-37
- Paulson, F. L. Paulson, P. R. And Meyer, C. A. (1991). "What Makes a Portfolio?", *Educational Leadership*, February, pp:60-63.
- Siu, Michael (1999). "New Roles for Desing Teachers", *Education Today*, 49,1:25-30.
- Slater, T. F., (1994). "Portfolios for Learning and Assessment in Physics", *Physics Teacher*, 32, 6, 37-373.
- Titiz, M. Tınaz (1998). *Ezbersiz Eğitim Yol Haritası*, Beyaz Yayınları, İstanbul.
- Uyargil, Cavide (1994). *İşletmelerde Performans Yönetimi Sistemi*, İ. Ü. İşletme Fakültesi Yayınları:262, İstanbul.
- Yeşilyaprak, B., A. Güngör ve G. Kurç (1999). *Eğitsel ve Mesleki Rehberlik*, Varan Matbaacılık, Ankara.